

Slovenska Krajina

Izseljenstvo Slovenske Krajine

Zemlja Slovenske Krajine je v splošnem ravna in rodovitnejša v lendavskem okraju. Svet v soboškem okraju pa je večinoma hribovit, flovnat in ga pokrivajo gozdovi ter raztresene vasi, zato zemlja tukaj ne nudi tistega pridelka, ki bi ga poljedelec zaslužil z ozirom na svoje naporno in pridno delo. Radi teh okolišnosti so si naši ljudje že od nekdaj iskali nadomestila za vse, česar jim domača zemlja ni mogla nuditi, drugod. V preteklem stoletju, nekako okrog leta 1880, so začeli hoditi na madžarska veleposestva v Slavoniji, Banatu itd. »na repo«, to je obdelovati sladkorno peso, ker so je na veleposestvih mnogo sadili. Naše ljudi so zaradi njihove pridonosti prav radi jemali na delo. Število odhajajočih sezoncev se je vsako leto večalo in ko se jim je odprla pot tudi v Nemčijo in Francijo, jih je v poletnem času toliko zapustilo rodno grudo, da so ponekod ostali doma le starci in otroci, dočim je večina krepljkih fantov in deklet, mož in žena odšla od doma s trebuhom za kruhom. Posebno jih je mikala dobra valuta v Francijo in Nemčijo, od koder so se na zimo vračali z nasmejanimi obrazi, ker so prinašali lep zaslužek. Tako so se v soboški okraj stekli lepi milijoni, s katerimi so si delavci rešili prezadolžena posestva in domove, si nabavili potrebno gospodarsko orodje in s tem koristili ne samo prekmurskemu, temveč vsemu narodnemu gospodarstvu.

Toda to velikoštevilno izseljevanje je odprlo nov pereči problem. Denar, ki ga prinašajo delavci domov, namreč ni vse, zato dalekovišnejši ljudje upravičeno postajajo zaskrbljeni, ker morajo opazovati, kako zapada cvet naroda verski in moralni mlačnosti. Narodna zavest še doslej sicer ni preveč trpela, a novejši moderni tokovi ter zvita agitacija podzavestno vrivajo našim delavcem nove nazore ter jim kradejo zdravo razsodnost, zato postaja naše sezonstvo od dneva v dan delikatnejši problem. Delavci se sicer v tujini nauče raznih jezikov, vendar pa nekaj znanja tujega jezika niti daleko ne odtehta vse duševne škode, ki jo delavci, zlasti mladoletniki in z njimi ves narod trpi v npravnem in nacionalnem pogledu. Njih trpljenje pa ni samo duhov-

no, temveč tudi telesno. Težko in naporno delo namreč izsesava njihove moči do skrajnosti in jim tako koplje prezgodnji grob. Saj so znane statistike, iz katerih je razvidno, da je že večina naših sezoncev zelo rahlega zdravja.

Upravičeno in hvale vredno je torej delo Zveze poljedelskih delavcev, ki se mnogo trudi, da bi pripravila vse potrebne predloge, s katerimi bi zajela velik odtok naroda v tujino, ga zaposlila doma in ga versko in moralno ohranila nepokvarjenega. Hoče ga stanovsko in narodno čimbolj izobraziti in tako ohraniti sveti slovenski zemlji, ki ga bo mogoče kdaj krvavo potrebovala na braniku domovine. ZPD je našim delavcem v veliko oporo v vseh pogledih, kajti ko so bili v težavah glede pošiljanja denarja ali pa so jih delodajalci kruto izrabljali, je uspešno posredovala in dosegla tudi razne olajšave na poštne avtobuse, železnice pri prevozu zasluzka itd. In v današnjih resnih časih, ko se težave množijo iz dneva v dan, jih vračajoča se pričakuje z odprtimi rokami ter drži z njimi stike in pripravlja vse potrebno za prihodnjo sezono. Računati je namreč treba z dejstvom, da bo v teku zime doma okrog 13.000 sezonskih delavcev, od katerih bo prihodnje leto ostalo doma okrog 4000, ki zasluzka tujine niso neobhodno potrebni, ker se lahko prehranijo na svojem posestvu, dočim bo za ostalih 9000 treba poiskati dela. Trud ZPD pa je predvsem ta, da bi priklenila delavce čimbolj na domačo grudo, pospešila modernizacijo, odnosno nacionalizacijo kmetijstva, delavstvu vcepila čim močnejšo versko, moralno in nacionalno zavest vse do onega časa, ko se bo izseljevanje omejilo na skrajni minimum. Poleg tega pa namerava ZPD v Murski Soboti zgraditi delavski dom za stare in onemogle delavce, ki naj ne bi bili v breme siromašnim svojcem ali občinam, temveč bi lahko lepo v miru in zadovoljstvu preživeli večer svojega življenja. — Slično je tudi delo in stremenje Rafaelevo družbe, toda o tem je bilo pisano že drugod.

Potrebno je torej iskati izhoda, kako dati vsem tem našim »pticam selivkam« dela in kruha doma. Kajti če se mednarodni položaj ne bo spremenil, bodo morali ostati vsi doma in si tukaj

služiti vsakdanji kruh. Zato je neobhodno potrebno, da se čimprej začne z občinskimi javnimi deli: regulacija Mure, graditev železniške proge Lendava—Murska Sobota, ceste itd.

★

Murska Sobota. Na državni praznik, 1. decembra, je bila vsa metropola okrašena z državnimi zastavami. Na ta pomembni dan se je nepričakovano vrnil drugi večji transport iz Nemčije. Ko so ljudje zvedeli za njih povratek, so jih sili z veseljem sprejeti na postajo. Med temi srečniki je bil tudi mehanik Kovač Franc, ki je prihitel naproti svoji materi. Ker je transport prišel nenačakovano, ni bilo na razpolago toliko prometnih sredstev, kot bi jih potrebovali, zato so najeli Görköšev tovorni avto, ki je odpeljal okrog 16 delavcev s prtljago proti Rogoševcem. Na avto se je povzpel tudi 20 letni Kovač, ki je spremljal domov svojo mater. Na poti se je pa zgodila nesreča — kakor smo poročali že v zadnji številki »Slov. gospodarja«. Pač kratki so bili trenutki veselega svidenja med materjo in sinom. Ljudstvo zelo sočustvuje z nesrečno materjo. — Praznik zedinjenja smo tudi pri nas prav slovesno proslavili. Poleg cerkvenih svečanosti je bila proslava tudi v prosvetnem domu, ki je prav lepo uspela.

Murska Sobota. Pesem kazenskega paragrafa je bila v preteklem tednu prav trda in je bilo mnogo krilčev postav obsojenih. Med temi je tudi Grubič Franc iz Dolnje Lendave, ki je skrivaj zahajal v klet svojega soseda, kjer je jemal mast in žganje ter si na ta način lajšal težo življenja. Dobil je tri mesece strogega zapora in eno leto izgube častnih pravic. — Cigana Kakaš Geza in Jurij iz Kukeča, ki sta kradla kokoši in na treh krajih hotela viomiti, pa sta bila obsojena: Jurij na štiri mesece, Geza pa na en mesec in deset dni strogega zapora. — Drvarič Stefan iz Satahovcev, ki je hotel zažgati gospodarsko poslopje, je dobil štiri mesece strogega zapora.

Gornja Bistrica. Pretekli teden so štirje fantje iz Trnja pred gostilno Vučko napadli posestniškega sina Šernek Ivana ter ga šestkrat nevarno zabolili. Zaradi hudih poškodb so ga spravili v soboško bolnišnico. Kam pelje to večno pretepanje nekatere mladeniče?...

Lipa. Naš rojak Ivan D. je že dalje časa služil v Murski Soboti. Ker je tam hotel nagio oboga-

Strahovi v čuvajnici številke 93

2.

Maps je kupil samokres in zvečer se je podal na železniško postajo. Ker je imel vlak precejšnjo zamudo, je strojevodja povedal Mapsu, da pred čuvajnico številka 93 ne bo ustavil vlaka, temveč bo samo bolj počasi vozil, da bo on mogel skočiti iz vlaka.

Novi čuvaj je vstopil v prvi vagon. Vlak je najprej drdral mimo dolge vrste hiš, potem so bile hiše vse bolj redke, nazadnje pa se je proga vila skozi enolično, nerodovito puščo; le tu in tam je stalo osamljeno drevo.

Nenadna sprememba narave je potnike navdala z nekako pobitostjo. Kakor da bi jih obdali nevarni črni oblaki. Mapsu je postalo tesno pri srcu. Veselja nad tem, da je dobil službo, je bilo konec.

Vstal je, šel k oknu in je topo strmел v daljavo. Vlak je nenadoma začel počasneje voziti. V voz je prišel sprevodnik. Stopil je k Mapsu in rekel:

»Bližamo se vaši čuvajnici, pripravite se!«

Maps je vzel kovčeg in šel ven. Stopil je na najnižjo stopnico. V daljavi se je prikazalo majhno poslopje. Čez dva-tri trenutke je vlak bil pred njim.

Maps je vrgel kovčeg na tla. Nato je previdno skočil.

»Na svidenje! Mnogo sreče!« je zaklical za njim sprevodnik.

Novi čuvaj je ogledoval čuvajnico. Pri srcu mu je postajalo vse bolj tesno. Najraje bi tekel za vlakom. Ko je ta izginil na ovinku in je ropotanje utihnilo, se je fant nekoliko zbral. Spomnil se je, da je tu še čuvaj, ki ga bo on zamenil. Ker ga ni videl, je začel vpiti:

»Halo! Boyd! Halo!«

Nobenega odgovora.

Maps je šel na drugo stran čuvajnice.

»Halo! Boyd! Halo!«

Spet nobenega odgovora.

Šel je k vratom in začel po njih razbijati.

»Boyd! Odprite!«

Nobenega odmeva.

Maps je prevzel strah. Spomnil se je na Mortonovo pripovedovanje. Še bolj je razbijal po vratih. Zaman. Odgovora ni bilo. Nazadnje je pograbil hlood in je z njim razbil vrata.

Vstopil je. Ni bil strahopeten, a zdaj je otrpnil od groze. Na tleh je zagledal truplo, ki je ležalo v mlaki krvi. Mrlič je imel odprte oči in iz njih je odsevala groza, kakor da bi zrlé tik pred smrtjo nekaj strašnega.

Maps je trepetal. Vrata so bila zaprta — tudi okna — in vendar je nesrečni čuvaj umorjen! Morilec torej mora še biti nekje v hiši.

Čuvaj je stopil k železni lestvi, ki je segala v

V zadregi za imena. Dostikrat imajo starši precej težav, preden se odločijo, kakšno ime bo pri krstu dobil njihov novorojenček. Včasih, ko so imeli otroci še bolj domača imena, je bilo lažje: treba je bilo le pogledati na koledar, katera svetnika god je bil tisti dan, pa je bilo že odločeno, kako bo ime novorojenčku. Danes pa je mnogo težje, ko so presmeti koledarji tako starokopitni in se kar nočejo spremeniti. Vedno ista, »kmečka« imena, si misli marsikatera mestna mamica. Za Janeza pa našega fantika že ne bomo klicali, če je prav danes na koledarju sv. Janez, si misli ta in ona. In tako se ti res ne posreči kar tako hitro, da bi uganil, kdaj ima kdo tvojih

teti, samo s plačo pa ni bil zadovoljen, zato je s silo odprl kovčeg Benček Ludovika ter iz njega odnesel nabiralnik z vsoto 500 din. Vendar pa pri tem dejanju ni imel sreče, ker so ga zasačili in javili orožnikom, ki so ga predali sodišču, kjer je bil sedaj obsojen na tri mesece strogega zapora ter na eno leto izgube častnih pravic. Kazen ga bo gotovo spametovala.

Naši rajni

Sv. Peter pri Mariboru. V soboto, 9. decembra, smo pokopali Ivana Maček, preužitkarja v Trčovi, starega 71 let. Rajni je bil priden delavec in uslužen sosed, radi česar je užival splošno priljubljenost. Naj počiva v miru! — žalujočim naše sožalje!

Vurberg. Dne 30. novembra smo pokopali oskrbnika sanatorija g. Vladimira Špigano-vič, ki je bil prej polkovnik kubanskih kozakov. Bil je mož orjaškega telesa in zelo priljubljen. Prišlo je veliko pogrebcev celo iz Zagreba in Banata. Na grobu mu je govorilo pet govornikov. Naj mu bo lahka zemlja slovenska!

Slivnica pri Mariboru. V Račah pri Mariboru je zaspala v Gospodu v starosti 71 let posestnica Ivanka Jarc. Blagopokojna je imela 13 otrok, od katerih jih živi šest. Blagopokojna je bila obče spoštovana ter čislana daleč na okrog. Pogreb se je vršil ob obilni udeležbi od hiše žalosti na farno pokopališče v Slivnici. Ob odprtem grobu se je poslovil od rajne mame v ganljivih besedah slivniški g. župnik Mihalč. Blagi materi bodi Vsemogočni obilni plačnik, uglednim preostalim pa naše sožalje!

Prihova pri Konjicah. Nenavadno dolgo ni prišla smrt v našo župnijo. Dne 5. decembra je umrl tu Zorko Martin, preužitkar na Sevcu 7, star 81 let. — Pred njim je pa umrl 15. avgusta Jakob Brglez iz Korpelj, star 78 let. Tedaj ni bilo pri nas mriča 3 mesece in 20 dni. To je znamenje, da je tukaj zdrav kraj. Večinoma mrjejo ljudje radi starosti. — Naj počivata v miru — žalujočim pa naše sožalje!

Studenice. Dne 6. decembra smo pokopali dobrega in skrbnega očeta Jurija Arzenšek,

VELIKA
BLASNIKOVA
PRATIKA
je izšla
1940

ki je bil veren, dober in priljubljen mož. Bog mu daj večni pokoj! — žalujočim naše sožalje!

Podčetrtak. Njivi božji pri D. M. na Pesku smo izročili ob obilni udeležbi od vseh strani 85 letno gospo Marijo Slemenšek, rojeno Jeraj. Izredno stara Slemenškova mamica je bila rojena 18. avgusta 1854 na Ponikvi pri žalcu kot hčerka nadučitelja Matije Jeraja, ki je služboval na Doberni, kjer je gospa Slemenšek preživela svojo mladost. Obiskovala je samostansko šolo v Mariboru ter Zagrebu. Leta 1877 se je poročila s Francem Slemenšek, nadučiteljem na Zdolah, ki je prišel pozneje v obotiski trg Podčetrtak in je tamkaj mnogo prezgodaj umrl leta 1907. Po smrti moža se je blaga gospa povsem posvetila vzgoji svojih dveh sinov in hčerke Irene, katera je poročila g. Štefana Firma, šolskega upravitelja v Radvanju pri Mariboru. Po preskrbi otrok je živela gospa Slemenšek dolga leta v miru božjem prav blizu cerkve sv. Lovrenca v Podčetrtku, katero je obiskovala dnevno ter skrbela z vneto za njeno okrasitev. Po svojih močeh je skrbela za revne bolnike in sploh je bila vsem res potrebnim na uslugo s podporo ter navetom. Do smrti se je zanimala kot prepričana ter neustrašena Slovenka za usodo Jugoslavije, katero je zasledovala na podlagi poročil »Slov. gospodarja«, kojega zvesta naročnica je bila do smrti. Blagi mamici bodi Vsemogočni obilni plačnik za vse njene brežstevilne vidne dobrote, s katerimi ni štedila Cerkvi ter bližnjemu — žalujočim preostalim pa naše iskreno sožalje!

Sv. Lenart pri Veliki Nedelji. Letošnjo jesen je smrt v naši župniji hudo gospodarila. Na Bresnici se je pri spravljanju listja ponesrečil posestnik Munda Jožef; umrl je v ormoški bolnišnici, od koder so ga pripeljali na domače pokopališče. — Drugi dan smo pokopali Muršič Marijo iz Cvetkovec, ki jo je zadela kap. — Čez par dni je umrl Petek Simon, posestnik iz

Osluševac. — Isti teden je umrla Ozmeč Ivana, posestnica iz Cvetkovec. Vse poletje je bila v postelji ter je bolezen potrpežljivo prenašala. Pokopali smo jo ob številni udeležbi ljudstva dne 30. novembra. — V nedeljo, 3. decembra, je imela pogreb 40 letna Rižnar Neža iz Cvetkovec. Pri porodu so nastopile težave. Uboga žena je po hudih bolečinah umrla. Pri odprtem grobu se je od nje poslovil z ganljivimi besedami domači g. župnik, pevcu pa so ji zapeli pesem v slovo. Zapušča žalujočega soproga ter dve hčerki in sinčka, kateremu je na smrtni postelji podarila življenje in ne bo nikdar poznal matere. — Vsem rajnim naj sveti večna luč — žalujočim ostalim pa naše sožalje!

Društvene vesti

Vurberg. Dne 8. decembra smo imeli lepo slovesnost. Dopoldne so deklice Marijine družbe prejele sv. obhajilo z gorečimi svečami v rokah, katere so darovale cerkvi. Popoldne pa so nam v župnijskem domu pripravile prav ljubko zabavo. Pele so, rajale, žele in košice so lušile. Dekleta, dobro ste napravile! Efekt pa je še povečala raznobarna električna luč. — Oni ponedeljek zvečer je Miklavž hodil tu okrog. Oglasil se je tudi v sanatoriju. Z njim je hodil angel, ki je imel pri sebi knjigo življenja. V tej knjigi so bile popisane vse lastnosti bolnikov. Miklavž je vse obdaril, a pridnejši so dobili več. Najpridnejši so dobili čokolado.

Slovenska Bistrica. V zadnjih dveh mesecih beležimo celo vrsto zanimivih prireditev in proslav Prosvetnega društva, fantovskega odseka in dekliškega krožka, tako za november z igro, posebej pa še s proslavo narodnega praznika dne 1. decembra, kjer je posebno pozornost vzbujala deklamacija s projekcijsko sliko in nastop samostanskih pevk. Miklavževanje je postalo že pravi ljudski praznik za otroke in odrasle. Otroci so bili bogato obdarovani po prizadevanju mestnih gospa nad 150; s tem se je delo za organizacijo samo še podkrepilo. Zvečer pa je pripravil odraslim Miklavž ob prenapolnjeni dvorani obilo veselja. — Praznik Brezmadežne so proslavili dekleta s sprejemom novih članic v Marijino družbo in lepo uspelo Marijansko akademijo po

prijateljev ali znancev god, ker po koledarju zaman brskaš, da bi našel njegovo ime. Glede izbiranja imen za novorojenčke pa so Egipčani vse drugače iznajdljivi. Nimajo nobenih nepotrebnih skrbi pri tem, na drugi strani pa se tudi ne boje, da bi se s tem ali onim imenom, ki bi ga dobil njihov novorojenček, komu zamerili. Kadar je pri Egipčanih krst, si starši zbero za svojega otroka kar tri imena, jih napišejo vsakega na svoj listek in listke polože vsakega k svoji sveči. Vse te tri sveče morajo biti na viden čisto enake. Potem jih prižgo in novorojenček dobi tisto ime, katero je imela sveča, ki je gorela najdalje.

gornje prostore. Samokres je imel v roki. Previdno je stopal s klina na klin, dokler ni prišel do vrha. Z vso opreznostjo je iztegnil vrat in pogledal okrog po sobi. V sobi ni bilo nikogar. Pri oknu je stala miza, na njej je bil brzojavni aparat.

Umor je moral biti izvršen pred kratkim, ker če se čuvaj popoldne ne bi bil javil, bi sosednje čuvajnice postale pozorne. Morilec torej še ne more biti daleč...

Mapsov pogled se je nehote ustavil na močvirju, ki ga je videl skozi okno.

Aparat je začel delovati. Ravnatelj je vprašal, ali je v čuvajnici vse v redu.

Maps je na kratko poročal o grozni najdbi. Aparat je za nekaj časa utihnil, potem pa je prišlo novo vprašanje:

»Ali boste vzdržali nekaj časa?«

»Prosim, da!« je odvrnil z negotovim glasom. »Dokler me ne bo premagal spanec, bo vse dobro. Če bi prišel še en čuvaj, bi se lahko menjavala.«

Ravnatelj je obljubil, da bo poslal nekoga. Potem je aparat utihnil.

Noč je počasi minevala. Dva osebna in en brz vlak, ki so drveli mimo čuvajnice, so prinesli nekoliko spremembe.

Maps se je dolgočasil. Brskal je med spisi, pregledoval brzojavni aparat in — štel minute. Zdelo se mu je, da je čas obstal.

Okrog petih zjutraj je zaslišal žvižg.

Šel je iz čuvajnice. Z južne strani se je počasi bližal tovorni vlak. Pred čuvajnico se je ustavil. Iz enega voza so izstopili vlakovodja, dva delavca, železniški zdravnik in preiskovalni sodnik.

»Zaradi Boyda smo prišli,« se je oglasil sodnik. »Ali je res umorjen?«

Maps je molče pokazal proti čuvajnici. Može so vstopili drug za drugim.

Zdravnik je čez nekaj trenutkov prišel iz hiše in je začel izpraševati Mapsa. Nato je mirno izjavil, da je Boyd sam kriv nesreče, ker ni pazil in je padel, ko je šel po lestvi navzdol.

Maps se je spomnil na Mortonovo pripovedovanje. Prepričan je bil, da je zdravnik na strani ravnateljstva in hče s tako razlago zakriti zločin.

Zdravnik se je vrnil v čuvajnico. Kmalu nato so železničarji prinesli Boyda in ga položili v železniški voz. Nato so se vsi zgrnili okrog Mapsa. Radovedno so povpraševali o vsem. Maps je dajal kratke odgovore.

»Ali boste sami ostali tu?« je vprašal vlakovodja.

»Od ravnateljstva sem prošil še za enega čuvaja, da bi se v službi menjavala.«

»Ne verjamem, da bo ravnateljstvo moglo koga dobiti. Vsakdo se bo bal iti v tako nevaren kraj.«

»Potem bom pa sam tu!« je mirno odgovoril